

Iryna Levchuk

**THE ROLE OF WOMEN'S ORGANIZATIONS OF INTERWAR POLAND
IN THE INTERNATIONAL WOMEN'S MOVEMENT**

Rivne State Humanitarian University, Ukraine

Ірина Левчук

**ДІЯЛЬНІСТЬ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МІЖВОЄННОЇ ПОЛЬЩІ
В МІЖНАРОДНОМУ ЖІНОЧОМУ РУСІ**

Abstract: The article explores the main peculiarities of Ukrainian, Polish and Jewish women's organizations in the international women's institutions during interwar period. In the article there is a study of the main priorities and features of these associations. The main tasks of the social groups (titular nation – national minorities) in the Second Polish Republic are characterized.

Keywords: women's organizations, the International Union of Women, International Council of Women, Women's International League for Peace and Freedom

Діяльність жіночих організацій – складова громадянського суспільства Другої Речі Посполитої. Суголосно духу епохи – первинність релігійної / національної ідентичностей над громадянською, вони формувалися за принципом консолідації «своїх». Відтак їхня діяльність віддзеркалювала суспільні реалії, що визначалися свідомим замиканням у національних «гетто», а водночас відображала модерні тенденції. Адже українські, польські, єврейські жіночі організації стали плятформою для політичної участі тих, хто прагнув соціальної емансипації, досягнення реального рівноправ'я чоловіків і жінок.

Стан вивчення цієї проблеми в Польщі й Україні – сучасних дер-

жавах, які в різні роки міжвоєнного періоду включали до свого складу території сучасних Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської, Волинської, Рівненської областей – суттєво різняться. Передусім тому, що вчені першої значно швидше за своїх українських колег прилучилися до тих теоретичних засад, які сформувалися на Заході ще до краху т. зв. соціалістичного табору. Керуючись принципом гендерного аналізу, за останні двадцять із лишком років вони дослідили чимало сюжетів з діяльності польських жіночих організацій – починаючи з часу їх утворення (напр., дослідження Ю. Холодецького [22]). Вивчення роботи цих інституцій здійснювалося і надалі: йдеться про пу-

блікації праць М. Сівеца [26], М. Півоварчука [28] та ін.

В українській історіографії стан справ інший: здебільшого діяльність жіночих організацій висвітлювалася дослідниками побіжно (власне ж – при розкритті роботи тих чи інших політичних акторів національних меншин у Другій Речі Посполитій). Як приклад – праці М. Гона [2], В. Меламеда [9], С. Качараби [6]. Власне ж безпосереднє вивчення інституціоналізації та діяльності жіночих організацій започатковано з-поміж українських учених Мартою Богачевською, яку слід вважати дослідницею, яка заклала основи студій українського фемінізму. Продовжили їх у цій царині О. Маланчук-Рибак [8], М. Дядюк [5], Б. Савчук [14]. Питанням гендерної рівності займається також українська дослідниця О. Гриценко-Веселовська [4].

І все ж, діяльність жіночих організацій різних націй, які проживали в міжвоєнній Польщі, вивчена українськими дослідниками недостатньо. Так, скажімо, без суттєвої уваги залишається питання єврейського жіночого руху: його суб'єктів (прибічники сіоністської ідеї та її супротивники), сповідуваних ними цілей, ролі та місця в формуванні міжнаціональних взаємин тощо. Лише штрих-пунктирно ці та інші проблеми з історії єврейських жіночих організацій відображено в роботах О. Козерода [7] та Я. Хонігсмана [19].

Враховуючи наразі доволі вузьке коло проблем, що вивчаються українськими істориками в, сказати б, гендерному ракурсі, метою запропонованої статті є дослідження міжнародного напрямку діяльності тих українських, польських та єврей-

ських жіночих організацій, що діяли у Польщі в міжвоєнний період, порівняння основних аспектів їхньої роботи у співпраці з міжнародними жіночими організаціями.

Діяльність жіночих організацій на міжнародній арені¹ означена різними ракурсами її оцінки. Адже, з одного боку, вона, паралельно із розв'язанням суто жіночих питань, могла сприяти піднесенню авторитету відродженої Польської держави. З іншого, враховуючи доволі значимі міжнаціональні суперечності в ній зрозуміло, що українки й єврейки здобували гіпотетичні можливості шукати захисту від упередженої національної політики влади у міжнародних чинників.

Саме у такому контексті слід вивчати діяльність жіночих організацій українок у Польщі. Вона відбувалася на тлі глибокого міжнаціонального конфлікту, характер якого влучно означив К. Федевич: «1920 – 1930-ті рр. були унікальним періодом в історії Східної Галичини, коли сучасний польський і український націоналізм вже мали досвід створення своєї сучасної національної держави. Вони заявили свої претензії на одну територію, опинилися в одній країні і мусили пристосовуватися один до одного» [18, 264]. Як засвідчили подальші політичні процеси в Польщі, пристосовуватися або шукати «modus vivendi» особливого бажання, на жаль, не проявляла жодна зі сторін.

Прагнення сприяти відродженню втраченої держави визначило один з ракурсів роботи жіночих ор-

¹ Вхідження тих чи інших інституцій до складу міжнародних жіночих організацій відбувалося за принципом державної приналежності.

ганізацій українок. Відтак, останні прагнули здобути самостійне членство в Міжнародній Жіночій Раді² (далі – МЖР). Адже, за умови входження до її складу окремою національною радою, вони б тим самим підкреслили свою окремішність від Польщі.

Досягти бажаного їм допомогли українські емігрантки у Лондоні та Парижі. Вже на початку 1920 р. утворено перші окремі українські комітети-філії у європейських центрах: Лондоні, Парижі, Відні. У тому ж році в Кам'янці-Подільську розпочала роботу Українська Жіноча Рада (УЖР). До її складу входили: Український жіночий союз у Відні, Союз Українок м. Тарнова та Львова. Очолювана Софією Русовою, УЖР ввійшла до МЖР. Після окупації Кам'янця-Подільського російськими військами, УЖР переїжджає до Відня, а її очільниця С. Русова бере активну участь у роботі МЖР [14, 222].

Гострота міжнаціональних суперечностей у Другій Речі Посполитій далася взнаки, коли до складу Міжнародної Жіночої Ради вступили представниці Польщі (1924 р.). У той час як члени УЖР сповідували державницьку позицію, польки на-

² Міжнародна Жіноча Рада – одна з найвпливовіших жіночих міжнародних організацій, яка заснована 1888 р. й, станом на 1920 р., об'єднувала в своєму складі представниць 48-ми національних секцій з усього світу (загалом 35 млн. жінок). Завдяки тому, що в своїй діяльності МЖР уникала проблем політики та релігії, керувалася гаслом «не чини іншим так, як не хочеш, щоб чинили з тобою» їм вдалося консолідувати представниць різних націй і віросповідань. Суб'єктами МЖР були національні ради, які діяли згідно власних статутів, котрі не повинні були суперечити програмним положенням організації [16, арк. 49].

полягали на їх виключенні з організації, наголошуючи на тому, що членство в ній визначається не за національністю, а громадянством. Офіційно українки співпрацювали з Міжнародною Жіночою Радою до 1926 р., а згодом брали участь у конгресах Ради як почесні гості.

Дещо простішим виявився шлях входження українок до Міжнародного Жіночого Союзу (МЖС), який виник у 1902 році у Вашингтоні за ініціативи представниць США, Англії, Данії, Швеції та Норвегії. Першим кроком на шляху інтеграції в цю інституцію стала участь представниць Союзу Українок (С.У.) в Конгресі МЖС, що проходив в Осло (1920 р.) і був присвячений питанню громадянських прав жінок. Через два роки у Римі, у 1923 р., представниць Галичини прийнято до складу Міжнародного Жіночого Союзу на правах «вільної нації».

Зауважимо, що їхнє входження до складу МЖС відобразило неприйняття ними тих держав, що встановили свій суверенітет на українських етнічних територіях. Так, на міжнародному жіночому конгресі, скликаному МЖС у Берліні в 1929 р., українки, відстоюючи своє право на участь у таких заходах, заявили: репрезентацію їхніх інтересів у світі намагаються перебрати на себе дві ворожі українському народові держави: Польща та ССРСР. Лише участь у конференціях, – дещо патосно стверджували вони, – дає можливість підняти український синьожовтий прапор як символ вільного народу [20, арк. 3]. Голова Союзу Українок Мілена Рудницька закликала світову спільноту засуджувати не лише економічну дискримінацію,

а й національну політику Польщі: її намагання асимілювати дітей-українців у школах, створення штучних перепон у розвитку української культури загалом [1, 99]. Такі заяви, зрозуміло, віддзеркалювали конфліктне ество польсько-українських взаємин у Другій Речі Посполитій.

Метою діяльності МЖС на перших етапах його роботи була боротьба за виборчі права жінок. А вже після Першої світової війни його основна увага зосередилася на питанні забезпечення прав жіноцтва у соціально-економічній, правовій та культурній сферах життя.

Українки мали постійне представництво в МЖС до 1935 р. [4, 479]. Вже того року члени С.У. не змогли взяти участь у міжнародному форумі, що проходив в м. Царгород. Так було й надалі: в 1937 р. та 1939 р. вони залишалися осторонь організованих Міжнародним Жіночим Союзом конференцій, що відбулися в Цюриху та Копенгагені. Причин цього було декілька: те, що де-факто українки, які проживали у Другій Речі Посполитій, не репрезентували конкретну національну державу; давалися взнаки дії польських представниць у МЖС, спрямовані супроти українок, а також перешкоди, які чинила польська влада: ускладнення чи унеможливлення отримання закордонних паспортів та віз [5, 297].

Важливою сторінкою в історії міжнародної діяльності українок є їхня участь у Міжнародній Лізі Миру та Свободи (МЛМіС), яка діяла в країнах Європи, Азії, Австралії та США. Українська секція була прийнята до складу цієї організації у 1921 р. на конгресі у Відні [5, 303].

Міжнародна співпраця представниць українських жіночих організацій відбувалася не тільки поза межами Польщі, а й у її кордонах. Так, наприклад, у 1932 р. у Львові перебувала заступниця голови секції меншин при Міжнародній Унії Приятелів Ліги Націй Бакер ван Боссе [3, 2]. Вона активно зацікавилася українським питанням у час пацифікації у Східній Галичині і надалі залишилася відданою українському жіноцтву, яке вбачало у ній свого помічника та друга.

Таким чином, діяльність на міжнародній арені тих організацій, які були створені жінками-українками, засвідчує, що вона була не тільки сферою, де кристалізувалися ідеали емансипації «слабкої статі», виборювалися рівні права жінок і чоловіків, а й використовувалася для обстоювання інтересів українців, що проживали в Другій Речі Посполитій, як нації. Наведені приклади протидії «своїх» та «чужих» – промовисте свідчення того, що конфлікт із питання державно-правового статусу тих теренів, де українці склали етнічну більшість, віддзеркалює один із ракурсів міжнаціональних суперечностей, який давався взнаки як у Другій Речі Посполитій, так і на міжнародній арені.

На ній працювали й представниці польського жіноцтва. Прототипом С.У. у Другій Речі Посполитій був Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet (ZPOK – Об'єднання громадської праці жінок). У 1929 р. у його складі утворено відділ закордонних справ – промовисте свідчення нового напрямку, що визначився в діяльності цієї громадської організації. Головним його завданням (який у

1929 – 1934 рр. очолювала А. Германова, у 1937 р. – Вроблевська, з 1938 р. – Г. Ярошевічова [23, 4]) визначено інформування членкинь про закордонний жіночий рух та налагодження співпраці ZPOK із міжнародними жіночими організаціями.

Першим вагомим здобутком у його діяльності стало входження ZPOK у травні 1929 р. до Міжнародного Жіночого Союзу – організації, яка своєю головною метою визначала поглиблення впливу жінок на публічне життя держав, громадянками яких вони були.

Оскільки українки здобули членство в цій організації кількома роками раніше, це не пройшло повз увагу польок. Припускаємо, що надалі факт входження перших у МЖС використовувався представницями титульної нації Польщі як своєрідний каталізатор задля активізації участі польських жінок у міжнародному русі.

Про прагнення керівництва ZPOK здійснювати активну діяльність на міжнародній арені свідчать ініціативи, які здійснено вже в наступний рік після входження цієї організації до МЖС. Так, у 1930 р. репрезентантки ZPOK зажадали мати свою представницю у польській делегації на кодифікаційній конференції Ліги Націй. Тоді ж польки надіслали прохання до міністра соціальної опіки щодо постійного представництва своєї делегатки Євгенії Васневської на сесіях Бюро Міжнародної Праці. Якщо перша з названих ініціатив ZPOK владою була відхилена, то друга – задоволена [32, 40]. Про успіхи діяльності польок у політичній сфері промовисто свід-

чить участь представниці цієї організації Анни Парадовської-Шелаговської на сесії Ліги Націй 1931 р. Відтоді до складу польської делегації в найавторитетнішій у той час міжнародній організації завжди входила жінка. Така лояльність центральної влади може пояснюватися тим, що саме ZPOK послідовно підтримував внутрішньополітичний курс Юзефа Пілсудського та ініціативи уряду.

Окрім ZPOK до МЖС входило «Польське товариство жінок з вищою освітою» (Polskie Stowarzyszenie Kobiet z Wyzszym Wykształceniem) [28]. Представниці цих організацій брали участь у Конференції в Гаазі 1930 р., яка була організована спільно МЖР і МЖС. На її порядку денному стояло питання: «Жінка заміжня, чи ні, має таке ж право, як чоловік, право добровільної зміни громадянства». Важливе значення для польок мала також участь у Лондонській конференції з обмеження і зменшення морського озброєння (1930 р.). На ній представниці Франції, Англії, Японії і США склали прем'єрові Великобританії Джеймсові Ремзу Макдоналдові петицію з сотнями тисяч підписів жінок, які виступали за роззброєння країн-учасниць Першої світової війни. У відповіді прем'єра з-поміж іншого стверджувалося: «...Жінки не повинні припиняти роботу в цьому напрямі, якщо хочуть, щоб їхні бажання мали значний вплив на міжнародну політику» [23, 3]. Отже, звернення жіноцтва було почуте представниками політичних еліт тодішньої Європи.

Значна кількість жіночих організацій Європи (серед яких і ZPOK) входила до Міжнародної організа-

ції праці (МОП) – спеціалізованої установи Ліги Націй, що заснована 1919 р. з метою підтримки міжнародного співробітництва у справі забезпечення миру в усьому світі й зменшення соціальної несправедливості шляхом покращення умов праці.

Серед впливових та відомих жіночих організацій ХХ ст. – Міжнародна Жіноча Ліга Миру та Свободи (МЖЛМіС). Українська секція на чолі з В. Конор-Вілінською була представлена в МЖЛМіС з 1923 р. [13, 26]. До цієї організації входила й Польська Жіноча Ліга Миру та Свободи. Її статутом визначалися завдання, які були першочерговими для МЖЛМіС. Це, зокрема, боротьба з війнами, всіма формами насильства і дискримінації; вимоги загального роззброєння і розв'язання непорозумінь між державами та народами; спільна економічна і політична кооперація народів без різниць раси, статі та віросповідання [30, арк. 1].

Серед громадських організацій, що працювали на міжнародній арені, – Міжнародна федерація жінок з вищою освітою [26]. Один із форумів, що 23 серпня – 1 вересня 1936 р. проведений останньою – з'їзд у Кракові. Як господарі заходу, польки запросили на нього представниць Франції, Великобританії та Швеції. Використовуючи той факт, що рівень освіти українок був невисоким, польки не запросили їх до участі у цьому форумі. Констатуючи вище наведену аргументацію, одночасно висловимо припущення: ігнорування представництвом українок на Конгресі зумовлювалося не тільки тим, що з-поміж них лише незначна частина мала вищу

освіту, а й було результатом довготривалого українсько-польського конфлікту.

На краківському з'їзді обговорювалися питання перспективи майбутньої міжнародної співпраці, підготовки молодого покоління. Представниця Франції О. Мольнар виголосила доповідь про суспільно-економічне становище робітниць у містах, учасниця з Англії п. Мелвілс розмірковувала над питаннями фемінізму в світі, а представниця жінок зі Швеції Карін Роек розповіла про особливості економічного відродження цієї країни [25, 17].

Отже, жінки тодішньої Європи зосереджували свою увагу не лише на суто жіночих питаннях, а й на економічних, соціальних та політичних проблемах. Не байдужою була для жінок й доля майбутньої Європи. Так, коли в Німеччині в 1930-х рр. набули все більшого поширення реваншистські настрої, найбільші міжнародні організації – Міжнародна Жіноча Рада, Міжнародна Жіноча Ліга Миру і Свободи, Християнський Союз Молоді, Міжнародний Жіночий Союз, Світовий Союз Міжнародного Порозуміння і Федерація жінок з вищою освітою – опублікували відозву з протестом проти самої дискусії про можливість нової війни.

Особливою за своїм звучанням інституцією на тлі інших жіночих організацій, що діяли в Європі, була Ліга слов'янських жінок (ЛСЖ). Адже її головне завдання – ознайомлення та зближення слов'янських народів в культурній і суспільній сферах, сприяння розвитку слов'янських культур [12, арк. 1]. 5 лютого 1930 р. відбувся

з'їзд Ліги у Празі. Серед присутніх були представниці Сербії, Югославії, Болгарії, Польщі, Словаччини. Репрезентантка Польщі Стефанія Лаудин-Хшановська запропонувала аби Ліга виступила проти використання отруйних газів у військових діях, але така пропозиція була відхилена (наслідок того, що ЛСЖ позиціонувала себе як аполітична організація) [11, арк. 6].

Наступний з'їзд Ліги слов'янських жінок проходив 10–12 червня 1931 р. у Варшаві. Відкривала конгрес голова Слов'янського об'єднання жінок у Польщі сенаторка Ганна Губицька. До президіюму конгресу входили представниці Чехословаччини та Югославії. Важливою була присутність репрезентанток Болгарії, Росії та західноукраїнських земель, а участь у з'їзді волинянки п. Богуславської віддзеркалювала тимчасове потепління у польсько-українських стосунках [15, арк. 29]. У останній день форуму до його учасниць приєдналася ще одна українка з Волині – п. Маслово. Важливим меседжем, що прозвучав на пленарному засіданні, було оголошення про те, що у 1934 р. приводом для зібрання всіх слов'янських товариств буде відзначення 50-ліття існування українського жіночого руху [24, 12]. На жаль, до 1934 р. відносини поміж українцями та поляками погіршились і Український жіночий Конгрес у Станиславові (сучасний Івано-Франківськ) проходив без участі польських делегаток.

На конгресі в Копенгагені, організованому МЖР, українки підняли питання замученої у львівській в'язниці української громадської ді-

ячки, учасниці С.У. – Ольги Басараб³. Тим часом як польська влада намагалася приховати цей злочин, українки оприлюднили інформацію про нього на засіданні МЖР. Дії представниць останніх викликали невдоволення учасниць форуму, особливо ж польок, які наголошували на аполітичності Ради [17, арк. 48].

Діаметрально протилежними українським були прагнення польських євреїв. Бажання відновити власну державу на території Палестини полонило багатьох із них [2, 254]. Соціально активна частина єврейського жіноцтва брала активну участь у реалізації національного ренесансу, яке неможливе без власної держави.

Завдання повернення на історичну батьківщину стала головною у роботі «Жіночої міжнародної сіоністської організації» (Womens International Zionist Organization, WIZO) [6, 124]. Вона була створена у 1920 р. у Лондоні і невдовзі поширила свою роботу на Європу, а згодом і світ. Станом на 1935 р. WIZO налічувала близько 70 тис. членів у 46 країнах світу [21, 188].

У Польщі вона була найбільшою організацією єврейських жінок. Її представниця, що проживала у Палестині, д-р Целіна Соколова, гостюючи у Львові у місцевого відділу організації, зазначила: «...Головними є дві літери у назві нашої організації

³ О. Басараб була заарештована 3 лютого 1924 р. за підозрою участі в Українській військовій організації. Після допиту, проведеного відомим комісаром-садистом Кайдан, у ніч з 12 на 13 лютого ув'язнена померла від завданих їй травм. Задля імітації суїциду, її тіло повісили на вікні тюремних ґрат, а потім таємно поховали [10, 11].

(I та Z): International – свідчить, що наша організація є міжнародною та Zionist – те, що сповідує сїонїзм, який базується на принципах месїанїзму та прагнення створити власну державу» [31, 3]. Такї промови спонукали, надихали єврейське жїноцтво до активнїшої роботи з метою здобуття нацїональної держави.

В Єрец-Ізраель під керївництвом Ади Фїшман діяло «Рада робїтниць», що об'єднувала 27 тис. працюючих жїнок, включаючи вихїдцїв із Польщі. Важливим було те, що ця їнституцїя була представлена у Бюро працї, яке діяло при Лізі Нацїй. Вона користувалася значною популярнїстю серед єврейок: упродовж 1928 – 1933 роках кїлькїсть учасникїв «Ради робїтниць» зросла на декїлька тисяч [27, 9]. Такий суттєвий показник був наслїдком виходу цїєї органїзацїї на мїжнародний рївень.

Важливу роль у життї єврейського жїноцтва в Палестинї вїдїграла робота «Лїги жїнок для боротьби за рївноправ'я» [19, 65]. Її завдання – боротьба за здобуття права обирати членїв єврейських гмін. Очолювала Лїгу д-р Р. Гунзберг [21, 190.]. Оскїльки, згїдно з релїгїйними приписами, жїнки не мали права брати участї у виборах до гмін, значна частина соцїально активних жїнок вступала до рїзномїрних органїзацїй.

Значною подїєю в їсторїї єврейського жїночого руху став перший Всесвїтній Конгрес єврейських жїнок (зокрема і з Польщі), який вїдбувся у Вїднї у травнї 1923 р. На ньому обговорювалися питання про становище єврейок в Польщі, в совєтськїй Українї та їнших країнах Схїдної Європи. Не оминули увагою учасницї форуму й проблему єв-

рейських погромїв на українських землях. В резолуцїї Всесвїтнього Конгресу стверджувалося, що найкращим вїршенням складного становища єврейок в Українї та Росїї є їхнїй переїзд до Палестини [7, 18].

З-помїж найвїдомїших представниць єврейського жїноцтва мїжвоєнної Польщі були Елла Стофова, Роза Мельцєрова, Сесилїя Клафтен, Дїна Карлова, Перша – уродженка Львова, яка у 1921 р. вступила до американськo-польськoї секцїї допомоги дїтям. Вже у 1926 роцї вона очолила Секцїю Опїки над матїр'ю та дитиною, що постала завдяки допомозї польськo-американськoго вїддїлу Червоного Хреста [21, 542]. Дїна Карлова – голова львївськoго осередку «Koła Kobiet Żydowskich», спївзасновниця WIZO у Львовї, яка згодом емігрувала до Палестини. У 1934 р. вона здїснила турне Румунїєю, під час якого пропагувала роботу благодїйницькoї органїзацїї «Keren Kajemeth» і WIZO. Вона презентувала єврейок на XVII і XVIII Сїонїстських конгресах, а також на VI і VII конференцїях WIZO в Базелї та Празї.

Не менш активною була Сесилїя Клафтен, яка народилася у Тернополї. Її дїяльнїсть розпочалася в Галичинї, де вона вїдкривала професїйнї школи для дївчат, центри опїки над сиротами. С. Клафтен входила до Президїї Свїтової спїлки єврейських жїнок, а на Конгресї в Гамбурзї була обрана членом Наглядової кооперативної ради та вїце-президентом Спїлки єврейських жїнок (Związek Kobiet Żydowskich).

Особливої уваги заслуговує постать Рози Мельцєрової – мабуть, найпрогресивнїшої представницї

єврейського жіноцтва не лише на західноукраїнських землях, а й в усій Польщі. Сучасниці Мельцерової називали її одною з перших будительок руху за відродження [29, 2].

Народилася Роза у Тернополі 1880 р. З метою збору коштів на створення осередку єврейської жіночої організації, в 1919 р. вона подорожує до Франції, Голяндії, Швейцарії та Бельгії. В 1922 – 1927 рр. Р. Мельцєрова відстоювала інтереси єврейок у польському Сеймі [29, 3]. Її праця *Значення жінок у національному єврейському житті*, видана мовою їдиш, стала програмним документом єврейського жіночого руху в Західній Україні.

Такі жінки як Р. Мельцєрова сприяли поступу сіонізму в цьому регіоні. Їхня діяльність, спрямована на відродження держави євреїв у Палестині, не заважала їм порушувати проблеми емансипації жінки, інші соціальні питання, які були на часі у традиційному єврейському середовищі.

Не були чужими для єврейок, що проживали на західноукраїнських землях, і проблеми, які хвилювали світове жіноцтво [9, 55]. Їхні представниці брали участь у міжнародних жіночих організаціях Європи, Азії, Африки та Австралії, в роботі однієї з сесій Ліги Націй, що відбулася в 1937 р. З-поміж питань, які обговорювалися учасницями цих форумів – рівність прав індивіда незалежно від громадянства, політичні права, право обирати та бути обраною як до парламентів, так і виборних місцевих органів влади, право заміжнім жінкам самостійно обирати місце проживання та опікуватись дитиною, право на працю, рівність у

сфері приватної власности, доходів і заробітків [27, 9].

Отже, незважаючи на склад тих чи інших організацій, який визначався національністю та віросповіданням, їхня діяльність сприяла розвитку жіночого руху в міжвоєнній Польщі. Консолідуючим фактором для членкинь цих інституцій була стать, а конфронтаційним – національне питання. Таким чином, жіночі організації розвивалися й діяли в фарватері суспільно-політичних процесів у Польщі, та, у випадку урахування діяльності WIZO, в світі.

Обстоюючи позицію захисту прав жінок, ці організації працювали в складі міжнародних організацій. Одночасно, як українські, так і польські й єврейські інституції на форумах, що проводилися ними, обстоювали інтереси своїх націй. Так, репрезентантки титульної нації Польщі відстоювали на них як інтереси жінок, так і своєї національної держави. Тим часом українки та єврейки (як представниці національних меншин Польщі) демонстрували прагнення до створення національних держав, виступали на захист інтересів «своїх» у Другій Речі Посполитій та інших державах їх проживання. Так, завдяки виступам на міжнародних конференціях та з'їздах, українки спричинилися до інформування світової громадськості про трагедію Голодомору 1932 – 1933 рр.; вони шукали допомоги у Ліги Націй і Міжнародного Червоного Хреста. Значимим для української національної справи було й постановня «Всесвітнього союзу українок», який об'єднав у своєму лоні тих з них, котрі проживали в

еміграції, Східній Галичині та Волині [8, 130].

Окрім спільності в обстоюванні інтересів власних націй, діяльності організацій українок, польок та єврейок було й сповідування тих ідей, котрі артикулювалися міжнародним жіночим рухом.

Bibliography and Notes

1. Богачевська Марта, *Український фемінізм у Польщі між двом світовими війнами*, «Сучасність» 1984, № 11, с. 96-113.

2. Гон Максим, *Забезпечення прав етнічних меншин у Другій Речі Посполитій* [у:] *Філософія. Педагогіка. Суспільство: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету, Рівне 2011, Випуск 1, с. 251-263.*

3. *Гостина пані Бакер ван Боссе у Львові, «Жіноча Доля» 1932, 15 листопада, с. 2.*

4. Гриценко-Веселовська Ольга, *Суфразажизм як шлях забезпечення гендерної рівності у сфері виборчих прав жінок*, [у:] *Актуальні проблеми політики 2014, Випуск 51, с. 477-484.*

5. Дядюк Мирослава, *Український жіночий рух у міжвоєнній Галичині: між гендерною ідентичністю та національною заангажованістю*, Львів: Астролябія 2011, 368 с.

6. Качараба Степан, *Еміграція євреїв із Західної України в Палестину у 1919 – 1939 роках*, [у:] *Україна Модерна, Київ-Львів 2002, с. 119-140.*

7. Козерод Олег, *Гендерні аспекти історії українського єврейства (на прикладі періоду 20-х рр. ХХ ст., Київ 2013, 114 с.*

8. Маланчук-Рибак Оксана, *Порівняльна характеристика руху за емансипацію жінок в Україні і Польщі у ХІХ – першій половині ХХ ст. (історіографія та історіософія проблеми)*, [у:] *Пробле-*

ми слов'янознавства, Випуск 50, Львів 1999, с. 125-138.

9. Меламед Володимир, *Між двома Світовими війнами (1919 – 1939 рр.)*, [у:] *Ї (Незалежний культурологічний часопис)*, Львів 2008, № 51, с. 50-60.

10. *Незабутня Ольга Басараб: вибране* / Ред. І. Книш, Вінніпег: Організація українок Канади ім. О. Басараб 1976, 240 с.

11. *Об'єднання польських християнських жіночих товариств у Львові. Програми і запрошення, листування про скликання всеслов'янських з'їздів жінок у Празі (Чехословаччина)*, [у:] *Центральний державний історичний архів України у Львові, Фонд 841, Опис 1, Справа 78, 28 арк.*

12. *Проект статуту «Об'єднання слов'янських жінок» у Польщі*, [у:] *Державний архів Івано-Франківської області, Фонд 362, Опис 1, Справа 1, 18 арк.*

13. Рубель Амалия, *Хроніка філії Союзу Українок у Станіславові, Івано-Франківськ: Лілея-НВ 2009, 128 с.*

14. Савчук Борис, *Жіноцтво в суспільному житті Західної України (остання третина ХІХ – 1939 р.)*, Івано-Франківськ: Плай 1998, 273 с.

15. *Статут «Всеслов'янського об'єднання жінок», протокол з'їзду делегатів об'єднання, що пройшов 12.04.33 р. у Варшаві і звіт про діяльність головного управління об'єднання слов'янських жінок в Польщі за час з 10.03.32 по 2.04.33 року*, [у:] *Державний архів Івано-Франківської області, Фонд 362, Опис 1, Справа 5, 47 арк.*

16. *Статут Міжнародної Ради Жінок, Національна Рада польок*, [у:] *Львівська наукова бібліотека імені Василя Стефаника, Відділ рукописів, Фонд окремих надходжень, Справа 1315, 137 арк.*

17. *Статут Української Жіночої Національної Ради*, [у:] *Центральний державний архів громадських об'єднань України у Києві, Фонд 269, Опис 1, Справа 188, 55 арк.*